

Corneliu STOICA, *Marcel Bejan*, editura Axis Libri, Galați, 2021, 145 p. ISBN 978-606-039-027-5

Corneliu STOICA, *Filiala Galați a U.A.P.R.: 70 de ani de existență: 1951-2021*, editura Axis Libri, Galați, 2021, 433p. ISBN 978-606-039-021-3

ERIPITUR PERSONA, MANET RES
/ Persoana pierde, lucrul rămâne
sau despre cartea de artă gălățeană în anii 2021-2022³

Alegerea ca titlu al prezentării unor cărți despre arta plastică gălățeană, aparute în anul 2021, a unei cunoscute afirmații a poetului latin Lucretius, formulată în poemul său *De rerum natura* (*Despre natura lucrurilor*), „opera supraviețuiește întotdeauna creatorului ei”, trimite la un adevăr verificabil în orice epocă istorică, prin care încercăm să sugerăm importanța vieții culturale la constituirea comunităților umane, la coeziunea socială, la creșterea calității vieții oamenilor prin promovarea valorilor și a spiritului individual și colectiv. Viața culturală și artistică a Galațiului, cel mai mare

oraș românesc de la Dunăre, a fost marcată, în anul 2021, de împlinirea a 70 de ani de existență a Filialei Galați a Uniunii Artiștilor Plastici din România,

³ Materialul a fost prezentat de doamna conf.univ.dr. Doina Marta Bejan, în cadrul colocviului *Lexic comun / Lexic specializat* cu tema *Spații pragmatico-discursive în interpretarea textelor artistice și non-artistice. In memoriam Stelian Dumistrăcel*, Galați, 3-4 noiembrie 2022.

înființată în 1951, în contextul unor împejurări favorabile în mișcarea plastică la nivel național. Pentru acest eveniment aniversar, criticul de artă Corneliu Stoica, atent observator al evoluției fenomenului plastic instituționalizat în zona de sud a Moldovei, valorifică observațiile și însemnările sale de o viață despre plastica gălățeană, într-o istoriografie „necesară înțelegerii în profunzime a tot ce a însemnat arta pe teritoriul Galațiului, cu implicațiile complexe ale derulării în timp” (p.5).

La alcătuirea lucrării, criticul este condus de teza eforturilor plasticienilor gălățeni de a-și afirma individualitatea, dar și apartenența, dintr-o perspectiva subiectivă, la spațiul dunărean.

Volumul se deschide cu două scurte urări potrivite momentului aniversar, semnate de președintele actual al Filialei Galați a U.A.P.R și de managerul Muzeului de Artă Vizuală Galați, urmate de un studiu sintetic, „70 de ani de existență - 70 de trepte urcate pe scara timpului”, semnat de Corneliu Stoica, despre mișcarea plastică pe meleagurile din sudul Moldovei la începutul secolului XX, studiu în care sunt menționate evenimente și inițiative administrative favorabile mișcării plastice gălățene: crearea în 1951 a Cenaclului Artiștilor Plastici, (inițiatori: maestrul Nicolae Mantu, Gheorghe Levcovici, Dorothea (Lola) Schierer-Roth, Nicolae Spirescu, Elena Hanagic), nucleu din care s-a dezvoltat Filiala Galați a U.A.P.R (nume luat în 1968), în prezent, cu 62 de membri definitivi - pictori, sculptori, artiști decoratori, critici de artă - și alți 30 de colaboratori proveniți din rândul absolvenților de învățământ superior; înființarea în 1956 a Muzeului de Artă; organizarea, cu frecvență anuală, a expozițiilor individuale și colective ale membrilor cenaclului; obținerea de ateliere de creație; organizarea, cu frecvență anuală, a expozițiilor individuale și colective ale membrilor cenaclului; obținerea, de la autoritățile administrative, de ateliere de creație; înființarea în 1966 a Liceului de Muzică și Artă Plastică; obținerea unei săli proprii de expoziție; relizarea de schimburi culturale cu străinătatea; inițierea unor grupări artistice pentru stimularea și promovrea mijloacelor de expresie plastică modernă; dobândirea, în anul 2000, a personalității juridice a Filialei, având caracter de utilitate publică; înființarea, în 2008, în cadrul Universității „Dunărea de Jos” a Facultății de Arte. Această prezentare obiectivă și bine documentată a informațiilor asigură cititorului repere de înțelegere a evoluției mișcării plastice din Galați în raport cu aspectele economice și politice, pe de o parte, iar pe de altă parte, dă libertatea criticului de a prezenta artiștii integrați în viața orașului.

Corpusul propriu-zis al lucrării, peste 400 de pagini, este alcătuit din prezentarea celor care au contribuit prin activitatea lor artistică la crearea și consolidarea Filialei Galați a U. A. P. R. Istoricul și criticul Corneliu Stoica face fișe sinteză despre datele biografice și despre demersul artistic ale celor 96 de artiști plastici pe care îi grupează, după criterii stabilite personal, în cele patru secțiuni ale cărții: I *In memoriam* (28); II *Membri definitivi și stagiați în activitate* (30); III *Artiști plecați peste hotare și transferați în alte filiale din țară* (18); IV *Colaboratori* (32), fiecare secțiune fiind urmată de un număr de reproduceri color, selectate pentru a puncta stilul fiecărui plastician.

Secțiunea I, **In memoriam**, este dedicată artiștilor

„membri ai Filialei gălățene, care, într-un fel sau altul, au contribuit la conturarea unei personalități a acestei organizații profesionale și la creșterea prestigiului ei [... artiști care] astăzi nu mai sunt, au trecut în lumea umbrelor veșnice” (p.13).

Enumerarea începe cu *Nicolae Mantu*, cel ce „s-a ocupat de organizarea mișcării plastice din Galați” (p.18), fondatorul (1951) Cenaclului Artiștilor Plastici din Galați, devenit apoi filială a UAPPR.

„Pictor al omului, dar mai ales a lumii celor care nu cuvântă, Nicolae Mantu a lăsat în urma sa o operă care înobilează cele mai bune acumulări ale artei românești” (p. 19),

fapte ce justifică atribuirea, în anul 1993, a numelui „Nicolae Mantu” Galerilor de artă din oraș.

Ceilalți artiști prezentați în secțiune – spicuim câteva nume: *Dorothea (Lola) Schmierer-Roth*, *Mihai Dăscălescu*, *Nicolae Spirescu*, *Emilia Iacob*, *Onuț Vasile*, *Eugen Holban*, *Marcel Bejan*, *Mihai Coron*, *Silviu Catargiu*, *Pașa Smirnov* - aparțin diferitelor generații de plasticieni care s-au stabilit în Galați după terminarea institutelor de artă plastică din București sau Cluj-Napoca, a căror memorie este de-a pururi prezentă și constituie, pentru toți artiștii în viață de pe aceste meleaguri, un imbold să slujească cu pasiune și responsabilitate frumosul.

În secțiunea a II-a, **„Membri definitivi și stagiați în activitate”**, se regăsesc cele 30 de fișe biobibliografice ale artiștilor care, la momentul actual, contribuie la existența fenomenului plastic la Galați. Amintim pe câțiva dintre ei: *Gheorghe Andreescu*, *Jana Andreescu*, *Nicolae Cărbunaru*, *Nicolae Einhorn*, *Cornel Corcăcel*, *David Sava*, *Gheorghe Miron*, *Ioan Tudor*, *Liliana Negoescu*, *Ioan Murariu-Neamț*, *Terescenco Gheorghe*. Menționăm, cu citarea caracterizării formulate de critic, pe *Florian Doru Crihană* – cu

„o evoluție internațională spectaculoasă. Cu un palmares internațional atât de bogat, a atras atenția în România și în afara granițelor ei în special prin așa numita «caricatură de șevalet», artistul folosind cu precădere tehnica uleiului pe carton pentru a-și materializa vizual ideile.” (p.138)

În Secțiunea a III-a grupează 18 **„Artiști plecați peste hotare și transferați în alte filiale din țară”**: graficianul *Dumitru Cionca*, pictorul și scenograful *Napoleon Costescu*, sculptorii *Ingo Glass*, *Bella Crișan* ș.a. *Ingo Glass* a părăsit România în 1979 și s-a stabilit la Munchen (Germania), dar între 1967-1971 a funcționat ca muzeograf la Muzeul de Artă Românească Modernă și Contemporană din Galați. Folosind unele soluții formale din arta constructivistă, a reușit

„să creeze în lucrările sale «un spațiu solemn, preluând în sistemul de arcaturi și în planimetrie ceva din morfologiile gotice». Vocația artistului pentru arta monumentală este ilustrată și de cele două lucrări de la Galați, «Septenarius» și «Piramida Soarelui», ambele de o rigoare geometrică impecabilă, dezvoltând forme ascensionale subsumate simbolului înălțării, al zborului, al aspirațiilor omului spre perfecțiune.” (p.306-307);

sculptorul *Bella Crișan*, emigrat în Austria (1988), a funcționat ca profesor la Galați până în 1973, lucrări de-ale sale fiind realizate în taberele de sculptură în metal de la Galați: «Evoluție» (ediția 1976) și «Evoluție-Revoluție/Căderea comunismului» (ediția 1991).

„În prima, artistul înscrie în spațiu un fel de labirint, construit prin repetarea, mărită cu fiecare nou element, a unor forme octogonale cu laturi inegale. Ideea de evoluție este astfel ingenios sugerată, iar imaginea de ansamblu se integrează armonios în spațiul de pe Faleza inferioară a Dunării. Cea de-a doua lucrare, monumentală prin dimensiunile ei, este un conglomerat de obiecte și bucăți de fier vechi, ruginite, sudate între ele. O compoziție abstractă, de tip «ready-made», prin care autorul a vrut să ironizeze starea jalnică în care ajunsese industria și societatea românească după 1980.” (p. 301).

Reține atenția personalitatea creatoare a *Angelei Tomaselli*, care, între 1967 și 1993, a participat la viața culturală a Galațiului,

„cultivând o pictură de accentuată factură lirică, în care imaginile apăreau ca niște proiecții ale unui univers deschis spre fabulos și mitic. [...] Pictorița a folosit și învățămintele acumulate din cercetarea artei populare din zona Covurlui, a studierii frescelor religioase, [...]. În universul picturii sale, în care figurativul nu e totuși abandonat, sunt recunoscute multe elemente aparținând realului [...], însă felul cum sunt ele înfățișate și încorporate în compoziții par mai degrabă

din sfera imaginarului. Este o lume simbolică, ce concură la crearea unei mitologii și a unei morfologii stilistice proprii autoarei.”(p. 318).

Secțiunea a IV-a, „**Colaboratori**”, este dedicată celor 32 de creatori independenți, talentați și atașați proiectelor culturale de la Galați, dintre care menționăm pe *Petre-Cristian Bădălan*, specializat în pictură în frescă și icoane, și pe *Pavel Botezatu*, remarcabil reprezentant al caricaturii românești, participant la expoziții internaționale de grafică satirică, distins cu premii și mențiuni.

Remarcăm includerea în volumul aniversar a reprezentanților secției de critică de artă, *Maria-Magdalena Crișan*, *Mariana Tomozei-Cocoș* și *Corneliu Stoica*, ale căror articole, cronici plastice și studii, apărute în presa cotidiană locală, în publicațiile on-line sau în cărți editate de fiecare, au promovat pe artiștii plastici gălățeni.

Considerată o carte a cărților de artă gălățene, așa cum s-a remarcat într-unul dintre textele introductive ale albumului, „nu multe filiale au această șansă. Să fii artist și cineva din umbra să se afle mereu pe urmele tale, înregistrându-ți progresele și punctând prin scris fiecare mișcare este un privilegiu” (p.6).

Volumul-album semnat, la ceas aniversar, de Corneliu Stoica este, așa cum sună autorul, „un cald omagiu adus tuturor celor care-i populează paginile” (p.14) un instrument pentru mai buna cunoaștere a plasticienilor gălățeni și a creației acestora. Cartea are o valoare excepțională nu numai pentru că asigură o bază de conservare a memoriei culturii plastice, dar contribuie și la întreținerea mediului necesar publicului interesat de produsul cultural.

Tot preocupărilor pentru lumea plasticii și muncii stăruitoare ale lui Cornel Stoica datorăm și apariția, în 2021, în colecția „Artiști Români Contemporani” inițiată de critic, a **albumului monografic** dedicat activității unui bine-cunoscut pictor gălățean, *Marcel Bejan* (1937-2021). Publicarea în condiții grafice excepționale, la editura

Axis Libri din Galați, a albumului amintit, reprezintă un omagiu adus artistului trecut, în 2021, la cele veșnice.

Structurat în două mari secțiuni, Albumul cuprinde, în partea întâi, studiul „Marcel Bejan. Realitate, metaforă, simbol”, în care criticul Corneliu Stoica consemnează datele esențiale din biografia pictorului, evidențiază circumstanțele care i-au influențat activitatea de creație plastică. Pertinenta și amănunțita analiză a temelor preferate de artist, a aspectelor compoziționale și a mijloacelor tehnice la care a recurs, conturează nota specifică, de originalitate a operei plastice:

„Creația lui Marcel Bejan se revendică în ceea ce are ea esențial de la lumea concretă. De-a lungul anilor, pictorul și-a conturat un stil propriu, recognoscibil pentru iubitorii de artă care i-au urmărit evoluția. El nu a abandonat niciodată elementele realului de la care a pornit întotdeauna în demersul său aristic, dar nici nu le-a copiat, le-a interpretat în felul său, le-a transfigurat, le-a ridicat la rangul de metaforă sau simbol, le-a dat volutele propriei sale fantezii” (p.11).

Despre motivele prețuirii pictorului Marcel Bejan, distins, în 2016, cu Premiul de Excelență al Filialei Galați a UAPR, iar din 2021, onorat cu titlului de Președinte de onoare al Filialei Galați, sunt menționate aprecierile criticului de artă Mariana Cocoș-Tomozei:

„Marcel Bejan este cu adevărat un reper al profesionalismului pentru noi toți, atât în ce privește valoarea artei sale, cât și ca atitudine morală în asociația noastră. Privind retrospectiv, consider că pictura sa are calități de excepție și profunzimi pe care nu le găsim decât în ceea ce cu simplitate se numește «ARTĂ ADEVĂRATĂ».” (p.10).

Se regăsesc astfel, ca și în studiul lui Corneliu Stoica, argumentele în baza cărora criticul formulează, în ultima frază a textului, judecata de valoare :

„În plastica contemporană românească, el (Marcel Bejan, n.n.) este un nume care rămâne, pictura lui fiind rodul contribuției unui creator pentru care arta a însemnat însuși rosul existenței sale pe pământ” (p, 16).

Imaginea despre personalitatea omului și creatorului Marcel Bejan se întregeste la parcurgerea paginilor cu fotografii ale unor momente din viața publică și privată a artistului, la lectura interviului „Marcel Bejan: «Am fost extrem de exigent cu propria creație»” (text publicat în anul 2018, în revista Școala gălățeană) și a confesiunii „Întru memoria soțului meu” semnată de Doina Marta Bejan, soția artistului. Un mozaic al opiniilor unor jurnaliști și ale criticilor de artă Maria Magdalena Crișan, Mariana Cocoș-Tomozei,

Valentin Ciucă, Corneliu Stoica, la întâlnirea cu creația lui Marcel Bejan pe simezele galeriilor de artă (capitolul „Antologie critică”), precum și „Bibliografia” bogată, alcătuită împreună cu specialiști de la Compartimentul informare bibliografică al Bibliotecii „V.A.Urechia” din Galați, completează informațiile oferite de o carte de artă ce închide în paginile ei universul existențial al unui artist.

Partea cea mai amplă a Albumului cuprinde reproduceri color după 101 lucrări din diverse perioade de creație ale pictorului Marcel Bejan, la care se adaugă, la sfârșit, două reproduceri după portretul ce i-a fost dăruit pictorului de colegii săi de breaslă, Nicolae Spirescu și Theodor Vișan.

Cele 145 de pagini ale cărții sunt prinse între copertile pe care sunt reproduse, color, două din cele mai frumoase și interesante lucrări ale artistului: „Calea către lumină”, pe coperta 1, pe care apare, cu valoare de titlu, semnătura mărită a artistului, și „Cugetare”, pe coperta 4. În această parte a albumului, Criticul respectă întru-totul principiul de muncă și creație al pictorului

„ca pictura să fie aceea care să vorbească despre strădaniile sale. [...] pictura sa este argumentul cel mai temeinic, ea grăiește în modul cel mai elocvent despre problemele ce și le-a pus de fiecare dată, despre felul cum le-a rezolvat, despre exigența manifestată în definirea propriei identități” (p.38).

Cele două cărți despre arta plastică gălățeană, semnate în 2021 de Cornel Stoica, „deținătorul memoriei artistice a orașului de la Dunăre”, sunt, alături de dicționare și alte monografii apărute, în timp, sub aceeași semnătură, rezultatul unei munci impresionante prin documentarea riguroasă și formularea echilibrată a judecăților de valoare.

Doina Marta BEJAN
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați